

Verdienstelijk in recht

© Copyright MERITIUS® Gent

In dit nummer

Alles begint bij de tegenstelbaarheid van uw algemene verkoopsvoorwaarden.....1

En welke zijn de andere voorwaarden ?2

Hoe zit het met algemene voorwaarden op een factuur ?2

Battle of the forms2

Eigendomsoverdracht bij totstandkoming van verkoop3

Dan maar eigendomsvoorbehoud met risico-overdracht ?3

Voorrecht van onbetaalde verkoper art. 20, 5° Hyp.W.....4

Cassatie: troubles in paradise .4

Enkele aandachtspunten voor de invordering van facturen

Luc STOLLE

Algemene voorwaarden zijn in het handelsverkeer van essentieel belang. Het zijn de regels volgens dewelke een handelaar zich in het rechtsverkeer wenst te begeven. Zij betreffen de modaliteiten en de voorwaarden van de levering en de betaling, het uiten van protesten tegen bijv. zichtbare en/of verborgen gebreken, eigendomsvoorbehoud, etc.

In tijden van economische crisis is het des te belangrijker om een vaststaand juridisch kader te hebben volgens hetwelk bijv. invorderingen snel en kordaat kunnen worden aangepakt en opgelost. Elke vertraging kan er immers toe leiden dat de schuldenaar ondertussen insolvent wordt en de rekening niet meer kan betalen. Langdurige discussies knagen vaak ook aan de liquiditeitspositie van de handelaar.

In deze nieuwsbrief wordt vooral stilgestaan bij de wijze waarop algemene voorwaarden tegenstelbaar moeten (en kunnen) worden gemaakt. Verder onderzoeken we wat er gebeurt wanneer er een conflict is tussen algemene voorwaarden van de koper én de verkoper, want ook dit kan tot discussies en tot het verlies van kostbare tijd leiden. Tenslotte werpen we een blik op het beding van eigendomsvoorbehoud en op het voorrecht van de onbetaalde verkoper (art. 20, 5° Hyp.W.)

We focussen ons enkel op de relatie tussen handelaars. Er wordt dus niet stilgestaan bij de specifieke regels die gelden ten aanzien van consumenten. In die relatie is het uitgebreide consumentenrecht (dat vooral van Europese origine is) van toepassing.

Alles begint bij de tegenstelbaarheid van uw algemene verkoopsvoorwaarden

Wilt u zich tegenover de medecontractant op uw algemene voorwaarden kunnen beroepen, dan moeten deze in ieder geval tegenwerpelijk worden gemaakt.

Dit betekent dat de medecontractant de mogelijkheid moet hebben gehad om van de voorwaarden kennis te nemen. Dit wordt *in concreto* beoordeeld, rekening houdend met de beschikbaarheid, de leesbaarheid, de zichtbaarheid en de begrijpelijkheid van de voorwaarden.

Zo oordeelde de Rechtbank van Koophandel te Tongeren dat de loutere verwijzing op een bestelbon naar de website waarop de algemene voorwaarden te raadplegen waren, niet kan gelden als voldoende kennisgeving. De recht-

bank stelde dat de voorwaarden integraal moeten worden overgemaakt aan de bestemming (5 oktober 2004). Het Antwerpse Hof van Beroep (15 april 2002) milderde dan weer dit standpunt door een loutere verwijzing naar de website als een geldige mededeling te aanvaarden omdat de partijen een langdurige handelsrelatie onderhielden.

Teneinde geen risico te lopen, doet men er dus het best aan om de algemene voorwaarden daadwerkelijk over te maken aan de medecontractant, dan wel – nog beter – een verklaring te bekomen dat hij van de voorwaarden kennis heeft genomen.

MERITIUS
ADVOCATEN - AVOCATS

De algemene voorwaarden moeten (1) tegenstelbaar worden gemaakt aan de medecontractant (hem ter kennis worden gebracht); dit moet (2) gebeuren voorafgaand of uiterlijk op het moment van de totstandkoming van de koop-verkoop. Tenslotte moeten (3) de algemene voorwaarden expliciet of stilzwijgend aanvaard worden door de medecontractant.

En welke zijn de andere voorwaarden ?

Zoals hierboven aangegeven, moeten de algemene voorwaarden ook duidelijk leesbaar zijn en opgesteld zijn in een taal die de bestemming begrijpt. Wanneer ze onduidelijk of intern tegenstrijdig zijn, zullen zij niet alleen worden geïnterpreteerd in het nadeel van de verkoper, maar zullen zij *de facto* ook vaak buiten beschouwing worden gelaten.

Heel belangrijk is ook dat de kennisgeving van de algemene voorwaarden moet geschieden voorafgaand aan of uiterlijk op het moment van de aanvaarding van het aanbod door de medecontractant. Deze voorwaarde is het logische gevolg van het feit dat de koop-verkoop tot stand komt op het ogenblik dat er een akkoord is omtrent het voorwerp en de prijs. Op dat moment moeten ook de contractvoorwaarden bekend zijn. Nadien kan men geen voorwaarden toevoegen aan de overeenkomst. Wanneer men de voorwaarden voor het eerst mededeelt naar aanleiding van de toezending van de factuur (veelal

afgedrukt op de achterzijde ervan), zal men dus vaak laattijdig zijn: immers dergelijke factuur wordt meestal pas verstuurd na levering en dus nadat er een akkoord omtrent het voorwerp en de prijs tot stand is gekomen.

Tot slot moeten de algemene voorwaarden ook aanvaard worden. Deze aanvaarding kan expliciet gebeuren doordat de medecontractant de aanvaarding op één of andere manier uitdrukkelijk bevestigt (per brief, per mail, door ondertekening ervan, ...). Evenwel kunnen de algemene voorwaarden ook stilzwijgend aanvaard worden. Dergelijke stilzwijgende aanvaarding kan voortvloeien uit de uitvoering van de overeenkomst overeenkomstig de algemene voorwaarden of uit het voortdurend gebruik ervan in langdurige handelsrelaties tussen dezelfde contractspartijen. Het bewijs van de aanvaarding rust op diegene die zijn algemene voorwaarden wil toepassen en kan worden geleverd met alle middelen als naar recht (art. 25 W.Kh.).

Hoe zit het met algemene voorwaarden op een factuur ?

In aansluiting op de vorige paragraaf moet gewezen worden op het standpunt dat de rechtbanken innemen voor het geval de voorwaarden worden meegedeeld op de keerzijde van de factuur ('de kleine lettertjes').

Ondanks het feit dat het gaat om een "laattijdige" mededeling, is de heersende rechtsleer en rechtspraak toch van mening dat de aanvaarding van de factuur zich ook uitstrekt tot de algemene

voorwaarden op de keerzijde van de factuur. M.a.w. indien de koper de factuur niet protesteert, dan aanvaardt hij ook de algemene voorwaarden.

Indien de koper het wel eens is met de factuur, doch niet met de teksten op de keerzijde, dan doet hij er dus goed aan te protesteren tegen het eenzijdig (en laattijdig) opdringen van deze voorwaarden.

Battle of the forms

Wat gebeurt er wanneer zowel de verkoper als de koper algemene voorwaarden hanteren en wanneer blijkt dat de bepalingen ervan tegenstrijdig zijn ?

In voorkomend geval staan we vaak voor een moeilijke juridische discussie. Indien de partijen niet tot een akkoord komen, zal het de rechtbank zijn die het geschil moet beslechten.

Om conflictsituaties te vermijden, wordt er vaak voor geopteerd om in de eigen algemene voorwaarden te bepalen dat de tegenpartij door de aanvaarding van deze algemene (ver-

koop)voorwaarden afstand doet van haar eigen algemene (aankoop)voorwaarden. Maar wanneer ook de medecontractant een dergelijke clause inlast, blijft de *battle of the forms* bestaan en zal het alweer de rechtbank zijn die de finale beslissing moet nemen.

In voorkomend geval zou het dus belangrijk kunnen zijn dat men aan de andere partij mededeelt dat de aanvaarding van de algemene voorwaarden een essentiële vereiste vormen voor de totstandkoming van de koop-verkoopovereenkomst.

Eigendomsoverdracht bij totstandkoming van verkoop

Volgens het gemeen recht gaat de eigendom van een zaak over van de verkoper naar de koper op het moment dat de koop-verkoop tot stand komt: dit is wanneer er wilsovereenstemming is omtrent het voorwerp en de prijs. De eigendomsovergang vindt dus vaak – om niet te zeggen meestal – plaats vóór de levering en vóór de betaling van de koopprijs.

Samen met de eigendom gaat ook het risico over op de koper. Dit betekent dat de gevolgen van verlies, tenietgaan, beschadiging van de aangekochte goederen, enz. voor risico van de koper zijn, zelfs indien de goederen zich nog in de magazijnen van de verkoper of op het transport bevinden.

De eigendomsoverdracht brengt ook met zich

mee dat, in geval van een faillissement van de koper, de verkoper in de regel gewoon schuldeiser zal zijn t.a.v. de failliete boedel en hij op betaling door de curator zal moeten wachten. Deze betaling zal slechts gebeuren in zoverre er voldoende geldmiddelen zijn om de schuld te voldoen. Evenmin zal de verkoper de teruggave van de geleverde goederen kunnen eisen: door de eigendomsoverdracht is hij immers geen eigenaar meer!

Alleen voor soortzaken (bijv. graan, olie, etc.) bestaat een uitzondering op deze regel. De eigendom op soortzaken gaat pas over wanneer zij geïndividualiseerd zijn (gewogen, geteld of gemeten).

Dan maar eigendomsvoorbehoud met risico-overdracht ?

Om daaraan te verhelpen wordt vaak een beding van eigendomsvoorbehoud in de algemene voorwaarde opgenomen. Dit beding houdt in dat de koper pas eigenaar wordt op het moment van de volledige betaling van de prijs, zodat de verkoper, bij gebrek aan betaling, het goed kan terugvorderen. Ondanks het eigendomsvoorbehoud kan geldig bedongen worden dat de risico's m.b.t. het geleverde goed desalniettemin onmiddellijk aan de koper worden overgedragen. Op die manier zal het tenietgaan of de beschadiging van de zaak ten laste zijn van de koper.

Ook het beding van eigendomsvoorbehoud moet aan een aantal geldigheidsvoorwaarden voldoen. Ten eerste moet het eigendomsvoorbehoud uiterlijk op het moment van de levering schriftelijk overeengekomen worden (art. 101 Faill. W.). Het "geschrift" dient niet noodzakelijk ondertekend te zijn door partijen. Wel moet de koper het beding uitdrukkelijk of stilzwijgend hebben aanvaard (zie supra).

Belangrijk om weten is dat het eigendomsvoorbehoud op de achterzijde van een factuur in principe niet tegenstelbaar is aan de medecontractant. Bij ontvangst van de factuur zijn de goederen meestal reeds in bezit van de koper en dus in eigendom overgegaan.

Ten tweede moet het goed op het ogenblik van de uitoefening van het eigendomsvoorbehoud nog (in natura) in het bezit zijn van de koper.

Immers, indien het goed is vervreemd, is er geen mogelijkheid meer het terug te halen.

Wanneer een koper het goed toch doorverkoopt, dan eigent hij zich andermans zaak toe en stelt hij zich bloot aan straf- en burgerrechtelijke sancties. De zgn. derde-verkrijger te goeder trouw zal evenwel het goed mogen behouden (art. 2279 B.W.). In voorkomend geval zal de verkoper zijn vorderingsrecht wel kunnen uitoefenen op de schuldvordering die de koper verkregen heeft t.a.v. de derde. Hij kan zich m.a.w. rechtstreeks door de derde-verkrijger laten betalen, maar het goed zelf is hij kwijt.

Tot slot mogen de goederen geen transformatie ondergaan hebben. Zij mogen meer bepaald niet onroerend zijn geworden door incorporatie of vermengd zijn met andere roerende goederen. Hier speelt vaak de beoordelingsmacht van de rechter. Zo werd aanvaard dat het eigendomsvoorbehoud m.b.t. verkochte boomstammen ook uitgeoefend kon worden op gezaagde planken. Het eigendomsvoorbehoud m.b.t. runderen dat werd uitgeoefend op het versneden vlees werd dan weer niet aanvaard.

Let er ook op dat de terugvordering wordt uitgeoefend, op straffe van verval, vóór de sluiting van het proces-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen. Men zal dus op zijn hoede moeten zijn en de werkzaamheden in het kader van het faillissement nauwgezet moeten opvolgen.

Voorrecht van onbetaalde verkoper art. 20, 5° Hyp.W.

Een ander aandachtspunt voor de onbetaalde verkoper is de keuzeverplichting voor ofwel het door hem bedongen eigendomsvoorbehoud, ofwel zijn voorrecht van de niet-betaalde verkoper zoals bedoeld in artikel 20, 5° Hyp.W.

Het bedoelde voorrecht waarborgt de betaling van de prijs (hoofdsom en bijkomende kosten) van het verkochte roerend goed, indien het zich nog in het bezit van de schuldenaar bevindt. Het houdt op te bestaan wanneer roerende goederen onroerend zijn geworden door bestemming of incorporatie. Indien het machines, toestellen, gereedschap en ander materieel van bedrijfsuitrusting betreft, blijft het voorrecht met betrekking tot deze goederen bestaan gedurende vijf jaar te rekenen van de levering.

Let wel! Om het voorrecht van de onbetaalde verkoper te kunnen genieten dient de verkoper, binnen vijftien dagen na de levering, een door de koper eensluidend verklaard afschrift van de al

dan niet aanvaarde factuur of van elke andere akte waaruit de verkoop blijkt, neer te leggen op de griffie van de rechtbank van koophandel van het arrondissement van de woonplaats van de schuldenaar (de koper) of, bij gebreke hiervan, van zijn verblijfplaats. Gezien de administratieve rompslomp werd dit voorrecht alleen geïnstalleerd bij de verkoop van zeer waardevolle goederen. Vanaf 1 september 2013 zal hierin echter verandering komen want vanaf dan kan het voorrecht gebruikt worden zonder de vervulling van enige formaliteit: een regelmatige factuur in een regelmatig gehouden boekhouding volstaat.

Zoals reeds aangegeven in de eerst paragraaf van deze titel kan de verkoper zich niet tegelijkertijd beroepen op diens eigendomsvoorbehoud en op zijn voorrecht van de niet-betaalde verkoper. Hij zal dus moeten inschatten welke keuze hem de meeste kansen op recuperatie van zijn centen zal verschaffen.

Cassatie: troubles in paradise

Recent besliste het Hof van Cassatie (7 mei 2010) dat het beding van eigendomsvoorbehoud enkel tegenwerpelijk is ingeval van faillissement van de koper. Het geldt dus niet in andere gevallen waar meerdere schuldeisers opduiken (de zgn. samenloop) zoals bij een collectieve schuldenregeling (regeling voor wanbetalers), een vereffening van een vennootschap of een uitvoe-

rend beslag (in geval van niet-betaling van wat bijv. op basis van een uitvoerbaar vonnis verschuldigd is). In dat geval beschikt de verkoper slechts over een voorrecht op de prijs. D.w.z. dat hij, wanneer het goed zich nog *in natura* bij de koper bevindt, kan eisen dat het goed verkocht wordt en hij dan betaald wordt met de opbrengst van dit goed.

Onze kantoren

MERITIUS® GENT

Martelaarslaan 402 - 9000 Gent
Tel. +32 (0)9 269 70 70 - Fax +32 (0)9 269 70 71
info.gent@meritius.be

MERITIUS® BRUXELLES

Georges Henrilaan 431 - 1200 Bruxelles
Tel. +32 (0)2 735 91 56 - Fax +32 (0)2 734 35 00
info.brussels@meritius.be

MERITIUS® MONS

Rue Ste Gertrude 1 - 7070 Le Roeulx
Tel. +32 (0)64 66 50 12 - Fax +32 (0)64 67 60 93
info.mons@meritius.be

MERITIUS® NAMUR

Rue des Aubépines 44 - 5101 Namur (Erpent)
Tel. +32 (0)81 32 22 70 - Fax +32 (0)81 32 22 79
info.namur@meritius.be

MERITIUS® ANTWERPEN

Jules Moretuslei 374-376 - 2610 Antwerpen
Tel. +32 (0)3 825 55 00 - Fax +32 (0)3 825 56 00
info.antwerpen@meritius.be

Bezoek ook onze website: <http://www.meritius.be>

MERITIUS is a member of **CYRUS ROSS INTERNATIONAL EEIG**

With member offices in Austria, Belgium, Bulgaria, Denmark, Finland, France, Germany, Great Britain, Hungary, Ireland, Italy, Luxembourg, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Spain, Sweden, Switzerland

www.cyrusross.com